

На основу члана 42. Правилника о условима и начину јавног објављивања финансијских извештаја и вођењу Регистра финансијских извештаја („Службени гласник РС” број 127/2014, 101/2016 и 111/2017)

Регистратор Регистра финансијских извештаја утврђује

**МЕТОДОЛОГИЈУ
ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПОДАТАКА О БОНИТЕТУ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА,
ЗАДРУГА, УСТАНОВА И ПРЕДУЗЕТНИКА
И ДАВАЊЕ ОЦЕНА БОНИТЕТА ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА**

ОПШТИ ДЕО

I. ОСНОВНА ОДРЕДБА

Члан 1.

Овом методологијом уређују се начин утврђивања, ажурирања и обелодањивања података о бонитету привредних друштава, задруга, установа и предузетника (у даљем тексту: подаци о бонитету) који се воде у бази података о бонитету у оквиру Регистра финансијских извештаја, садржина извештаја о бонитету привредних друштава, задруга, установа и предузетника (у даљем тексту: извештај о бонитету), поступак утврђивања оцена бонитета и садржина скоринга привредних друштава, као и садржина Каталога услуга бонитета.

Привредним друштвима у смислу става 1. овог члана сматрају се и факторинг друштва, платне институције и институције електронског новца.

II. ПОДАЦИ О БОНИТЕТУ

Члан 2.

Подаци о бонитету у складу са овом методологијом су:

- 1) основни (статусни) подаци,
- 2) финансијски подаци и показатељи,
- 3) подаци о ревизији финансијских извештаја,
- 4) подаци о данима неликвидности,
- 5) подаци о забрани располагања средствима,
- 6) подаци о хартијама од вредности,
- 7) други релевантни подаци.

Подаци из става 1. овог члана су јавни подаци. Изузетно, подаци за статистичке и друге потребе нису јавни подаци, осим ако је привредно друштво, задруга, установа или предузетник дао сагласност за њихово коришћење у складу с прописима.

Основни (статусни) подаци

Члан 3.

Стандардизоване основне (статусне) податке за утврђивање бонитета чине подаци о идентификацији, оснивању, оснивачима и оснивачком капиталу, претежној класификацији делатности, величини, заступању, огранцима, повезивању, управљању, приватизацији,

платном промету, стечају и ликвидацији, одобрењима односно дозволама за обављање одређених послова (факторинг, пружање платних услуга, издавање електронског новца), као и остали подаци.

Подаци из става 1. овог члана евидентирају се и ажурирају у складу с њиховим настајањем и променама.

Начин прибављања, ажурирања и складиштења података из става 1. овог члана ближе се уређује посебним упутством.

Финансијски подаци и показатељи

Члан 4.

Финансијски подаци и показатељи утврђују се из потпуних и рачунски тачних редовних годишњих финансијских извештаја привредних друштава, задруга, установа и предузетника (у даљем тексту: финансијски извештаји), односно консолидованих годишњих финансијских извештаја економских целина у привреди (у даљем тексту: консолидовани финансијски извештаји), као и на основу података за статистичке и друге потребе.

Једнообразност евиденција финансијских података и показатеља обезбеђује се подзаконским актима донетим у складу са Законом о рачуноводству којима се прописују контни оквир и садржај појединих рачуна у том контном оквиру, као и садржина и форма образаца финансијских извештаја.

Члан 5.

Финансијски подаци и показатељи се стандардизују и израчунавају у вишегодишњим временским серијама, по групама правних лица и дају се за последњих десет година.

Члан 6.

Први (изворни) ниво временске серије чине објективизовани финансијски подаци из потпуних и рачунски тачних финансијских извештаја као и подаци за статистичке и друге потребе у изворном облику, састављени у складу с прописима који су били на снази у години на коју се односе, а воде се по групама, и то за привредна друштва и задруге, за установе и за предузетнике (у даљем тексту: групе правних лица).

Члан 7.

Други (изведени) ниво временске серије чине објективизовани, стандардизовани и међусобно упоредиви појединачни (индивидуални) подаци из финансијских извештаја, односно подаци за статистичке и друге потребе који се израчунавају сажимањем билансних позиција и у којима су анулиране промене у прописима.

Подаци из става 1. овог члана стандардизовани су по групама правних лица, у форми сажетих биланса.

Члан 8.

Трећи (изведени) ниво временске серије чине финансијски подаци за економске целине, који се израчунавају сажимањем података из консолидованих финансијских извештаја на начин из члана 7. ове методологије.

Члан 9.

Четврти (изведени) ниво временске серије података чине збирни подаци, који се утврђују по критеријумима, и то за:

- 1) привредна друштва и задруге :
 - претежна класификација делатности (сектори и области),
 - величина (велика, средња, мала, микро),
 - територијална припадност (Република Србија, области),
 - правна форма;
- 2) установе:
 - претежна класификација делатности (сектори и области),
 - величина (велика, средња, мала, микро),
 - територијална припадност (Република Србија, области);
- 3) предузетнике:
 - претежна класификација делатности (сектор и област),
 - величина (велики, средњи, мали, микро),
 - територијална припадност (Република Србија, области).

Изведени подаци из става 1. овог члана израчунавају се (групишу) из временских серија података из другог и трећег нивоа, посебно по групама правних лица.

Члан 10.

Пети (изведени) ниво временске серије података чине показатељи за оцену бонитета који се утврђују на основу финансијских података из чл. 7. до 9. ове методологије и воде се посебно по групама правних лица, а чине их:

1) показатељи имовинске структуре (интензитет улагања у основна средства, интензитет финансијских улагања, интензитет улагања у обртну имовину, годишња стопа отписаности основних средстава, однос трошкова амортизације и прихода од продаје),

2) показатељи пословне активности (коэффицијент обрта основних средстава, коэффициент обрта пословне имовине, коэффициент обрта потраживања од купаца, просечно време наплате потраживања од купаца, коэффициент обрта залиха, просечно време везивања залиха, коэффициент обрта обавеза према добављачима, просечно време плаћања обавеза према добављачима),

3) показатељи структуре капитала (рацио сопственог капитала, рацио позајмљеног капитала, степен укупне задужености),

4) показатељи ликвидности (покриће сталних средстава сопственим капиталом, покриће сталних средстава дугорочним изворима финансирања, покриће сталних средстава и залиха дугорочним изворима финансирања, рацио новчане ликвидности, рацио текуће ликвидности, општи рацио ликвидности, нето обртни капитал, стопа покрића залиха нето обртним капиталом, стопа покрића обртне имовине нето обртним капиталом, трајност отплате, кеш флоу),

5) показатељи профитабилности (стопа пословног добитка, стопа бруто добитка, стопа нето добитка, стопа приноса на сопствени капитал – пре и после опорезивања, стопа приноса на укупна средства – пре и после опорезивања, стопа приноса на имовину, ефекат финансијског леверџа, рацио покрића камата),

б) показатељи тржишне вредности (зарада по акцији, књиговодствена вредност по акцији, берзански курс акција), при чему се ови показатељи не израчунавају за предузетнике,

7) други показатељи у складу с међународно прихваћеним стандардима финансијске анализе.

Ако израчунати показатељ из става 1. овог члана за одређено привредно друштво, задругу, установу или предузетника има екстремну вредност, тај показатељ се не користи за анализу и не исказује се, а његова вредност се замењује ознаком н/а (нема смисла).

Начин утврђивања и значење показатеља из ст. 1 и 2. овог члана ближе су уређени *Методологијом за утврђивање података о бонитету привредних друштава, задруга,*

установа и предузетника и давање оцена бонитета привредних друштава – посебан део (у даљем тексту: Методологија – посебан део).

Подаци о ревизији финансијских извештаја

Члан 11.

Подаци о ревизији финансијских извештаја за утврђивање бонитета преузимају се из базе скенираних ревизорских извештаја која се води у Регистру финансијских извештаја.

Подаци о данима неликвидности

Члан 12.

Подаци о данима неликвидности за утврђивање бонитета прибављају се од Народне банке Србије.

Привредно друштво, задруга, установа или предузетник је неликвидан ако има блокиране рачуне код банака, односно ако на тим рачунима нема средстава или нема довољно средстава за исплату налога на основу којих се врши принудна наплата у складу са законом који уређује платни промет.

Члан 13.

Подаци о данима неликвидности исказују се за шест или дванаест месеци пре месеца у коме се ти подаци дају, на нивоу месечних података и на нивоу дневних података за текући месец, а стандардизовани су по следећим групама:

- 1) број дана неликвидности по месецима,
- 2) број дана неликвидности у текућем месецу,
- 3) најдужа непрекидна неликвидност у последњих шест, односно дванаест месеци до месеца у коме се подаци дају, као и за текући месец пре дана који претходи дану израде документа у оквиру кога се ти подаци дају,
- 4) ликвидност на дан који претходи дану давања документа у оквиру кога се ти подаци дају,
- 5) износ блокаде на дан који претходи дану израде документа у оквиру кога се ти подаци дају.

Подаци о забрани располагања средствима

Члан 14.

Подаци о забрани располагања средствима на рачунима код банака за утврђивање бонитета прибављају се од Народне банке Србије и садрже датум забране располагања средствима.

Подаци о забрани располагања средствима из става 1. овог члана дају се ако је та забрана на снази у време давања тих података.

Подаци о хартијама од вредности

Члан 15.

Подаци о хартијама од вредности за утврђивање бонитета су подаци који се утврђују на основу финансијских извештаја и подаци који се прибављају из регистара Комисије за хартије од вредности, Централног регистра хартија од вредности и регистара берзи.

Подаци о хартијама од вредности су подаци о:

- 1) основном (акцијском) капиталу и његовој структури,
- 2) добитку, дивидендама и нераспоређеном добитку,
- 3) смањењу, односно повећању капитала,
- 4) издавању краткорочних и дугорочних хартија од вредности,
- 5) акцијама по врсти (обичне и приоритетне),
- 6) тржишној вредности акција,
- 7) берзанском курсу акција,
- 8) заради по акцији.

На основу података из ст. 1. и 2. овог члана израчунавају се показатељи тржишне вредности из члана 10. ове методологије. Показатељи тржишне вредности рачунају се под условом да је укупан капитал једнак акцијском капиталу.

Подаци и показатељи о хартијама од вредности привредних друштава који се израчунавају на основу финансијских извештаја исказују се у временским серијама, а подаци који се прибављају од Комисије за хартије од вредности, Централног регистра хартија од вредности и берзи – за текућу календарску годину.

III. ИЗВЕШТАЈ О БОНИТЕТУ

Члан 16.

Извештај о бонитету је систематизовани сет података о бонитету, за период од три године, који су основ за сагледавање успешности пословања и финансијског положаја привредног друштва, задруге, установе или предузетника.

Извештај о бонитету може бити стандардизован – израђен за опште намене, различите исказне моћи, као и специјализован – израђен за специфичне намене у складу с посебним прописима и потребама тржишта.

Извештај о бонитету садржи следеће делове:

- 1) основне податке,
- 2) сажете билансе,
- 3) показатеље за оцену бонитета,
- 4) податке о ревизији финансијских извештаја,
- 5) податке о данима неликвидности,
- 6) податке о забрани располагања средствима на рачунима код банака.

Основни подаци садрже сет изабраних основних (статусних) података из члана 3. ове методологије, карактеристичних за сваку групу правних лица на дан израде извештаја.

Сажети биланси садрже временске серије финансијских података релевантних за израчунавање показатеља и за сагледавање успешности пословања и финансијског положаја привредног друштва, задруге, установе или предузетника из члана 7. ове методологије.

Показатељи за оцену бонитета садрже временске серије изабраних појединачних (индивидуалних) показатеља за оцену бонитета и њихову просечну централну тенденцију према претежној класификацији делатности (областима и секторима).

Подаци о ревизији финансијских извештаја садрже последњи ревизорски извештај (мишљење ревизора) из члана 11. ове методологије.

Подаци о данима неликвидности садрже податке о данима неликвидности из члана 13. ове методологије за последњих шест месеци, пре месеца у коме се даје извештај о бонитету, на нивоу месечних и дневних података за текући месец.

Подаци о забрани располагања средствима садрже податке о забрани располагања средствима на рачунима код банака из члана 14. ове методологије.

IV. ОЦЕНЕ БОНИТЕТА И СКОРИНГ

Члан 17.

Оцена бонитета је оцена способности измиривања обавеза привредног друштва, која се даје у форми скоринга.

Скоринг је оцена способности измиривања обавеза привредног друштва утврђена на основу квантитативног модела вредновања финансијских принципа пословања привредног друштва заснованог на примени финансијске анализе и статистичког мониторинга.

Поступак утврђивања

Члан 18.

Скоринг се утврђује на основу података из финансијских извештаја за последњих пет година, а најмање на основу података из финансијских извештаја за последње три године - применом анализе испуњености следећих финансијских принципа пословања привредног друштва:

- 1) профитабилности,
- 2) сигурности и ликвидности,
- 3) независности,
- 4) флексибилности,
- 5) финансирања у складу с ризиком,
- 6) будућег раста.

Профитабилност указује на успешност пословања привредног друштва на дуго рок. Испуњеност овог принципа утврђује се анализом оствареног нето резултата, пословног резултата, оствареног приноса на сопствени капитал и укупна средства, ефекта финансијског леверица и покрића камата.

Сигурност и ликвидност указују на степен заштите поверилаца и способност привредног друштва да измирује обавезе, а његови показатељи су висина сопственог капитала и профитабилност пословања, као и адекватност финансирања (која се испољава у финансирању сталних средстава сопственим капиталом, а дугорочно везаних обртних средстава дугорочним капиталом и претпоставља анализу нето обртног капитала и покрића обртне имовине нето обртним капиталом). Сигурност и ликвидност привредног друштва испољавају се и у постојању позитивних новчаних токова из пословне активности (кеш флоу), што указује на поправљање или одржавање могућности плаћања у будућности.

Независност указује на степен минимизирања неповољних захтева поверилаца и утврђује се анализом профитабилности, нето обртног капитала, усаглашености обртања потраживања и краткорочних обавеза и перманентном способношћу плаћања.

Флексибилност указује на способност краткорочног прилагођавања привредног друштва измењеним условима пословања, односно ширења или сужавања тржишта, што

условљава потребу за додатним капиталом или враћањем позајмљеног капитала. Оцена испуњености овог принципа добија се анализом адекватности финансирања, која се испољава у финансирању фиксних потреба сопственим, а варијабилних позајмљеним капиталом.

Финансирање у складу с ризиком представља захтев за заштитом од презадужености. Овај принцип је обрнуто сразмеран принципу профитабилности и претпоставља да већи ризик пословања захтева и већи износ сопственог капитала. Поред показатеља профитабилности у анализи покривености ризика, користе се и радио сопственог капитала и степен укупне задужености.

Будући раст указује на степен улагања у модернизацију, односно у будући раст привредног друштва. На оцену испуњености овог принципа указује раст профитабилности, као и однос трошкова амортизације и прихода од продаје.

Члан 19.

Поступак утврђивања скоринга заснован је на примени метода квантитативне финансијске анализе и статистичког мониторинга. Основ је радио анализа, при чему је релативни значај показатеља за оцену бонитета утврђен са аспекта испуњености финансијских принципа. Статистичким процедурама сваком показатељу додељује се нумеричка вредност – оцена, у зависности од његовог одступања од централних тенденција – просечних и позиционих у области у којој привредно друштво послује и од референтних вредности. Оцена испуњености појединог финансијског принципа представља средњу вредност оцена свих показатеља за оцену бонитета у оквиру тог принципа, а укупна оцена бонитета на годишњем нивоу (годишњи скоринг) јесте средња вредност свих оцена испуњености финансијских принципа пословања. Укупна оцена бонитета (скоринг) утврђује се на основу годишњих оцена бонитета (скоринга) - анализом тренда заснованом на методу експоненцијалних покретних просека, и то тако што се у временској серији (применом одговарајућих пондера) за сваки годишњи скоринг утврђује релативни значај.

Укупна оцена бонитета утврђена на начин из става 1. овог члана коригује се на основу података о данима неликвидности за последњих дванаест месеци, а највише за један основни ниво у складу са чланом 21. ове методологије.

На начин из става 1. овог члана утврђује се и скоринг области, односно сектора у којима привредно друштво послује.

Члан 20.

Поступак, као и критеријуми за утврђивање испуњености појединих финансијских принципа пословања и утврђивање укупне оцене, ближе су уређени Методологијом – посебан део.

Испуњеност финансијских принципа у смислу става 1. овог члана, потврђује се ако се на основу података из члана 18. став 1. ове методологије може израчунати најмање 80% показатеља на начин и под условима предвиђеним Методологијом – посебан део.

Начин исказивања

Члан 21.

Скоринг утврђен у смислу чл. 18. до 20. ове методологије се исказује кроз основне и специфичне нивое оцена бонитета.

Основни нивои оцена бонитета су следећи:

- 1) одличан бонитет (А),
- 2) веома добар бонитет (Б),
- 3) добар бонитет (Ц),
- 4) прихватљив бонитет (Д),
- 5) веома слаб бонитет (Е).

Специфични нивои, у оквиру основних нивоа оцена бонитета, утврђују се у складу с Методологијом – посебан део, а исказују се следећим симболима:

- 1) веома добар бонитет: (Б⁺), (Б) и (Б⁻),
- 2) добар бонитет: (Ц⁺), (Ц) и (Ц⁻),
- 3) прихватљив бонитет: (Д⁺), (Д) и (Д⁻).

Одличан бонитет имају привредна друштва која карактерише изванредна способност измиревања обавеза оцењена као резултат одличне профитабилности и финансијске стабилности. Привредно друштво поседује финансијску флексибилност и изузетну резистентност на утицај неповољних фактора из окружења и има изванредан пословни развој, а сарадња са овим друштвом се препоручује. Овај бонитет не може имати привредно друштво ако има евидентиране дане неликвидности у трајању дужем од 30 дана с прекидима у последњих дванаест месеци од дана израде скоринга.

Веома добар бонитет имају привредна друштва која одликује врло задовољавајућа способност измиревања обавеза исказана кроз врло високу профитабилност и финансијску стабилност, ликвидност и сигурност пословања, уз врло задовољавајући степен финансијске флексибилности. Резистентност на утицај неповољних фактора из окружења је нешто мања у односу на привредна друштва са одличним бонитетом. Привредно друштво остварује добар пословни развој, а сарадња са овим друштвом се подразумева. Овај бонитет не може имати привредно друштво ако има евидентиране дане неликвидности у трајању дужем од 60 дана с прекидима у последњих дванаест месеци од дана израде скоринга.

Добар бонитет имају привредна друштва задовољавајуће способности измиревања обавеза, изражене кроз профитабилност нижег степена у односу на привредна друштва са одличним и веома добрим бонитетом а реализоване превасходно обављањем основне делатности. Код привредног друштва постоји извесна финансијска неравнотежа која условљава смањену финансијску флексибилност и резистентност на утицај неповољних фактора из окружења, док структура капитала омогућава заштиту од презадужености. Сарадња са овим друштвом се не одбија. Овај бонитет не може имати привредно друштво ако има евидентиране дане неликвидности у трајању дужем од 90 дана с прекидима у последњих дванаест месеци од дана израде скоринга.

Прихватљив бонитет имају привредна друштва слабије способности измиревања обавеза проистекле из проблема у пословању, превасходно израженим кроз нижи степен профитабилности, приличну финансијску неравнотежу, структуру капитала која не омогућава заштиту од презадужености и неадекватан кеш флоу. Сарадња са овим привредним друштвом зависи од поверења у то друштво. Овај бонитет не може имати привредно друштво ако има евидентиране дане неликвидности у трајању дужем од 180 дана с прекидима у последњих дванаест месеци од дана израде скоринга.

Веома слаб бонитет имају привредна друштва врло слабе способности измиревања обавеза која је резултат непрофитабилног пословања и изразито неповољне структуре капитала. Сарадња са овим привредним друштвом се одбија.

У складу са ст. 1 до 3. овог члана исказује се и скоринг области односно сектора у којима привредно друштво послује.

Члан 22.

Изузетно од члана 21. ове методологије, оцена бонитета се не утврђује, а скоринг се исказује следећим ознакама статуса:

1) за привредна друштва над којима је отворен стечајни поступак – отворен стечајни поступак (Пс),

2) за привредна друштва над којима је покренут поступак ликвидације - покренут поступак ликвидације (Пл),

3) за привредна друштва која имају евидентиране дане неликвидности у трајању дужем од 180 дана и неликвидна су на дан израде скоринга – трајна неликвидност (Тн), осим ако су испуњени услови за исказивање скоринга из одредаба под 1) и 2) овог става,

4) за привредна друштва која су имала статусну промену у последње три године – статусна промена (Псп), осим ако су испуњени услови за исказивање скоринга из одредбе под 3) овог става,

5) за привредна друштва која су основана у последње три године – новоосновано привредно друштво (Н), осим ако су испуњени услови за исказивање скоринга из одредаба од 1) до 4) овог става,

6) за привредна друштва која за последње три извештајне године нису доставила бар један потпун и рачунски тачан финансијски извештај у складу с прописима или су у том периоду доставила бар једну изјаву о неактивности – нема података (Мп), осим ако су испуњени услови за исказивање скоринга из одредаба од 1) до 5) овог става,

7) за привредна друштва за која нема довољно релевантних података – нема довољно података (Мд), осим ако су испуњени услови за исказивање скоринга из одредаба од 1) до 6) овог става.

Привредно друштво нема довољно релевантних података у смислу става 1. под 7) овог члана - ако се основна оцена коригује за више од једног основног нивоа у складу с чланом 19. став 2. ове методологије, ако се не може утврдити испуњеност финансијских принципа у складу с чланом 20. став 2. ове методологије, ако је неликвидно или има забрану располагања средствима на рачунима код банака на дан израде скоринга, у случају када је покренут претходни стечајни поступак над привредним друштвом, као и када је привредно друштво купљено из стечаја.

Садржина

Члан 23.

Скоринг садржи следеће делове:

- 1) скоринг (оцену бонитета или ознаку статуса),
- 2) основне статусне податке,
- 3) основне финансијске податке и показатеље,
- 4) остале значајне информације.

Скоринг садржи оцену бонитета привредног друштва односно ознаку статуса, као и оцену бонитета односно ознаку статуса области и сектора у којима то привредно друштво послује, а исказује се симболима, у складу с чланом 21. ст. 2. и 3, односно ознакама у складу с чланом 22. став 1. ове методологије.

Основни статусни подаци садрже сет изабраних основних (статусних) података из члана 3. ове методологије о привредном друштву на дан израде скоринга.

Основни финансијски и други подаци и показатељи садрже временске серије појединачних (индивидуалних) података и показатеља за оцену бонитета и њихових просечних централних тенденција у области у којој то привредно друштво послује, из чл. 6, 7, 9 и 10. ове методологије.

Остале значајне информације садрже податке о неликвидности привредног друштва за последњих 12 месеци, из члана 13. ове методологије односно податке о забрани располагања средствима на рачунима код банака, из члана 14. ове методологије, ранг привредног друштва у области у којој оно послује по основним финансијским позицијама, затим Алтманову вероватноћу банкротства, као и ревизорски извештај (мишљење ревизора) из члана 11. ове методологије за последњих пет година.

Члан 24.

Оцена бонитета у форми скоринга даје се и за задруге, под истим условима као за привредна друштва.

V. КАТАЛОГ УСЛУГА БОНИТЕТА

Члан 25.

Каталог услуга бонитета садржи преглед и структуру свих стандардизованих услуга бонитета које се пружају из Регистра финансијских извештаја, а груписане су по групама правних лица, према врстама услуга.

Каталог услуга бонитета води се под условима и на начин који су прописани овом методологијом.

Каталог услуга бонитета објављује се на интернет страници Агенције.

Број: 01-440/20

Београд, 30. април 2020. године

РЕГИСТРАТОР

Ружица Стаменковић, с.р.